

Engelleri kaldırmak için de kitap

Ülkemiz çocuk ve gençlik edebiyatında engelli karakterlerin yer aldığı çok sayıda eser var ve yazılmaya da devam ediyor. Çocukların engelli bireylere bakışını ve davranışını kitaplar aracılığıyla şekillendirebileceğimizi unutmamalıyız.

MEHMET ÖZCATALOĞLU

Toplum olarak engellilere karşı bakış açımızda büyük sıkıntılar var. Özellikle AVM'lerin otoparklarında, ne denli duyarsız olduğumuz göz önüne seriliyor. Engelliler için ayrılmış yerlere fütursuzca otomobilini bırakıp gidenlerin sayısı azımsanmayacak düzeyde. Aynı şekilde kaldırımdaki sarı bantların üzerine araç bırakanların da... Yine kaldırımlardan iniş için yapılan rampaların önüne park edenlerin de... Binaların basamaklarının, giriş-çıkışların engellilere yönelik olarak düzenlenmemiş olması da gösterilebilecek örnekler. Ülkemizdeki engelli sayısı 2011 yılı verilerine göre yaklaşık olarak 5 milyon. Ailesi ile birlikte etkilenen sayısını göz önüne alırsak rakam çok daha yukarılara çıkıyor.

Ayfer Gürdal Ünal, 2011 Oğuz Tansel Çocuk Yazını Ödülü'ne de değer görülen "Türk Çocuk Edebiyatında Engellilik" adlı çalışmasında "engellilik konusunun toplumun yaklaşık dörtte birini etkileyen bir sorun olmasının yanı sıra, engellilik konusundaki tutum ve davranışların çocuk edebiyat eserleri yoluyla da etkilenebileceği, değiştirilebileceği ya da pekiştirilebileceğini" söylüyor.

Ülkemiz çocuk ve gençlik edebiyatında engelli karakterlerin yer aldığı çok sayıda eser var ve yazılmaya da devam ediyor. Zeynep Cemali'nin kaleme aldığı ve Günışığı Kitaplığı tarafından yayımlanan 'Patenli Kız' bu örneklerden biri.

Patenli Kız

Zeynep Cemali, çocukların günümüzde görüp yaşayamayacakları bir güzellik çizmiş önlerine bu kitabın hemen girişinde. "Erkan, Yeşilbağlar'ı doğup büyüdüğü kendi köyünden bile daha çok seviyordu. Gerçekten de Beykoz'un ötesinde, yemyeşil bir ormanlık alanın arkasındaki Yeşilbağlar Köyü, İstanbullular'ın soluklandığı ender yörelerden biriydi. Yaz geldi mi tatil günlerinde hemen her ev çay bahçesi, her bahçe piknik alanı olurdu. Mangallardan yükselen ızgara kokuları köyü kaplar, şen kahkahalar, çocukların sevinç çığlıkları en uzak, en sessiz köşelerde bile çın çın çınlardı. Efil efil esen yel, güzün gelmesiyle huy değiştirip hoyratlaşır, insanın yüzünü tırmalamaya başlardı. Ardından toprak kurur, sarı, kırmızı, kahverengi yapraklar yolu yolağı kaplardı. Masalar üçer beşer toplanır, bahçelerin dip köşesine yapılmış ardiyeye yerleştirilirdi. İlk yağmurların inmesiyle birlikte, köy sanki kış uykusuna çekilirdi." Şimdilerde yağmurların ardından felaketleri izleyen çocuklar için hayali bir manzara aslında bu. Ve Erkan... Köyün postacı. Onun kafasında delicesine dönen

bir soru? Kim bu Şerare Aydoğdu? Çocuklar bu sorunun peşinde hızlı bir okuma serüvenine başlıyorlar. Şerare işitme engelli bir kızdır. O yaz tatilini İstanbul yakınlarındaki bir köyde yaşayan akrabalarının yanında geçirir. Babasının armağan ettiği rollerskateleri ayağından hiç çıkarmadığı için köydekilerin patenli kız adını taktığı Şerare, tatil ödevi için köyün yaşlı sakinlerinin çocukluk anılarını derler. Şerare, yaz tatilinin sonunda yalnızca ödevini tamamlamakla kalmaz, yeni tanıdığı ama yaşamlarında farklı izler bıraktığı bu insanlar için bir sürprizi de vardır. 'Patenli Kız' engelli bir gencin yaşamına gerçekçi bir anlayışla yaklaşıyor. Büyük kentle köy yaşamını, çocukla yaşlıyı, geçmişle geleceği bir araya getiriyor. Engellerinin hayata tutunmalarına engel olmadığını, diledikleri takdirde engellerini aşabileceklerini gösteren bir örnek. Hem de kendilerine acınmasına hiç fırsat vermeden.

Gökkuşuğu Yazı

Bir başka kitabımız da Gökkuşuğu Yazı. Çocuk edebiyatında 30. yılını geçen günlerde kutlayan Sevim Ak imzalı. Ve yine

Günışığı Kitaplığı'ndan. Çalışma yaşamında boğulmuş anne babasının görevlerini üstlenmiş Melisa'yla tanışıyoruz bu kitapta. Her çocuk gibi koşmak, oynamak istiyor. Çeşitli hobiler edinmek, ilgilerini, yeteneklerini gün yüzüne çıkarsın istiyor Melisa. Fakat otizmlili bir kardeşi var Melisa'nın ve onunla ilgilenmek zorunda. Böylesi ağır bir sorumluluğun altında çok da renkli bir yaşamdan söz edilemez tabii. Fakat o yaz, Melisa'nın yaşamına giren Bubik adlı fil ve kaykaycı çocuk gökkuşuğu gibi sarıyor, renklendiriyor Melisa'nın yaşamını. Melisa ve yeni arkadaşı, yetişkinlerin karmaşık dünyasını anlamaya çalışırken, kendilerini tanıma yolunda da cesur adımlar atıyorlar.

Dayım Balon Olmuş

Kitabın adı bu şekilde okununca komik ve eğlenceli görünse de altında yatan neden o denli güldürmüyor. Birbirine bağlı sekiz öyküden oluşuyor kitap ve bir dayı-yeğen ilişkisi temelinde şekilleniyor öyküler. Bedendeki engele dışarıdan değil de içeriden bir bakış var bu öykülerde. Bedenin çıkardığı engele rağmen yaşamayı başaran bir insanın öyküsü ve onun anlattıkları. Necati Tosuner anlatımının doyulmaz tadı. Büyük sevgilerin ve küçük anların bize sunduğu armağanların paha biçilemez olduğunu anımsatıyor kitap.

"Sonra... sonra bir de bakıyorum ki... balonum... dayım şey ya... dayımın sırtı balon gibi ya... Balonum... balonum dayım olmuş... dayım balon olmuş... uçuyor... uçuyor... uçuyor... Dayım daha sıkı tutuyor elimi. O da ne? Herkesler durmuş, uçmuş gitmiş balonuma bakıyor. 'Kaçtı gitti' diyorum. 'Ne yapalım, sağlık olsun,' diyor dayım. Ağır ağır yükseliyor balonum. Çevredekilerden kimi gülerken, kimi biraz üzülmüş gibilerden bize bakıyor. 'Parana yazık oldu' diyorum. 'Hiç değil' diyor dayım. 'Hem sonra... Biliyor musun? Büyüyünce anımsarsın bunu. Dersin ki; Bir gün dayımla geziyorduk, balon almıştı, elimden uçuverdi. Gülersin sonra da. Yani, iki buçuk lira etmez mi bu?'"

'Dayım Balon Olmuş' da Günışığı etiketini taşıyan bir kitap.

Çocukların engelli bireylere bakışını ve onlara karşı davranışlarını kitaplar aracılığıyla da şekillendirebileceğimizi unutmamalıyız. Önemli olan onları bu konuda da doğru örneklerle buluşturmak. Ayfer Gürdal Ünal'ın adı geçen çalışmasında dediği gibi 'dilden geçen ideoloji çok dikkatle ele alınmalıdır.'

Engelsiz bir dünya düşüyle...

Patenli Kız

PATENLİ KIZ

Zeynep Cemali
Resimleyen: Gözde Bitir
Günışığı Kitaplığı

GÖKKUŞUĞU YAZI

Sevim Ak
Günışığı Kitaplığı

DAYIM BALON OLMUŞ

Necati Tosuner
Günışığı Kitaplığı